

ФІЛОСОФІЯ ЕКОЛОГІЇ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ТЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Мігачова Ульяна В'ячеславівна

студентка II курсу спеціальності «Маркетинг»

Науковий керівник: Крижановська Тетяна Олександрівна

кандидат філософських наук,

доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Філософія є важливим інструментом розуміння проблем екології. Сучасний світ стикається з серйозними екологічними викликами, такими як зміна клімату, вимирання видів і виснаження природних ресурсів. Це поставило питання перед філософією екології про те, як ми оптимально взаємодіємо з навколишнім середовищем та чи виконуємо моральні зобов'язання перед природою. Філософський підхід допомагає нам розглядати взаємодію людини з навколишнім середовищем в новому світі.

Філософія екології має давню історію, але набула особливого розвитку в другій половині XX століття. Вона виникла як реакція на швидку індустріалізацію і зростаюче забруднення довкілля. Робертс Томпсон (Robert William Thomson), Рейчел Карсон (Rachel Carson), Альдо Леопольд (Aldo Leopold), та інші філософи внесли вагомий внесок в розвиток філософії екології [4].

Актуальність філософії екології визначається насамперед постійно зростаючими екологічними проблемами, які виникають в результаті впливу суспільства на природу. Також, актуальність полягає в пошуку філософських підходів до розуміння та вирішення проблеми взаємодії людини і природи. Філософські роздуми стосовно цих проблем допомагають визначити принципи взаємодії між людиною і природою, а також встановити баланс між потребами суспільства і екологічними обмеженнями. Філософія екології вивчає моральні, етичні та екологічні аспекти відносин людини з природою та спрямована на розгляд балансу між потребами суспільства та існуванням екосистем.

Головною метою є розкриття філософського підходу до проблем екології. Мета роботи полягає в розгляді основних філософських напрямків, що досліджують взаємодію людини з природою та вплив суспільства на екологічні процеси, а також в аналізі ключових понять та

концепцій, пов'язаних із філософією екології, які допомагають визначити нашу моральну відповідальність перед природою та шляхи життя в гармонії з природними процесами.

Екологічна етика відіграє важливу роль у формуванні нашого ставлення до навколишнього середовища. Ця галузь філософії допомагає визначити моральні аспекти нашої поведінки в стосунках з природою. Вона закликає до відповідальності та обізнаності щодо наслідків наших дій для природи. Наприклад, філософ Алдо Леопольд (Aldo Leopold) вважав, що ми повинні дбати про «земну спільноту» і розглядати себе як частину «екологічного співтовариства», в якому кожен вид має своє місце та цінність. Філософія екології надає нам можливість розглядати природу як партнера у діалозі, а не лише як джерело ресурсів. Екологічна етика, розвиваючи концепції, такі як біоцентризм, наголошує на відповідальності перед природою та всім живим. Це означає враховувати наслідки наших дій на навколишнє середовище та приймати рішення, які сприяють збереженню біорізноманіття та стійкості екосистем [2].

Поняття «екологічна справедливість» стає необхідним у філософському обґрунтуванні наших вчинків. Воно нагадує нам про важливість справедливого та екітабельного ставлення до екологічних питань. Філософи досліджують поняття екологічної справедливості, де розглядаються питання розподілу ресурсів та навколишнього середовища між різними групами суспільства. Наприклад, при аналізі екологічних наслідків промислової діяльності розглядається, чи страждають від неї найбільше вразливі соціальні групи.

Філософія екології розкриває різні підходи до розуміння місця людини в природі. Відомі концепції, такі як «глибока екологія», яка підкреслює рівноправність всіх форм життя, і «антропоцентризм», що акцентує увагу на інтересах людини, розширюють наше уявлення про взаємодію з природою. Концепція «глибока екологія» виникла в середині ХХ століття та була розвинена норвезьким філософом Арнестом Нессом і американським філософом Джорджем Стоуні. Глибока екологія визнає, що природа має власну цінність, незалежно від користі для людини. Ця концепція прагне змінити антропоцентричний погляд, де природа бачиться виключно через призму інтересів людини. Вона спонукає до поваги до всіх видів життя і ставить за мету захищати природу через збереження біорізноманіття та створення сталого екосистемного балансу [1].

Антропоцентризм, навпаки, акцентує увагу на інтересах і потребах людини в її взаємодії з природою. Ця концепція вірить, що головною метою розгляду природи є задоволення потреб і благополуччя людини. Антропоцентричний підхід відзначає значення природи в контексті економічного, технологічного та соціокультурного розвитку людства. За такого підходу, природу варто розглядати як ресурс, придатний для

використання людиною. Обидві ці концепції мають значний вплив на наше уявлення про взаємодію з природою. Глибока екологія надає підставу для розвитку більш екологічної та етичної позиції, яка сприяє збереженню природи незалежно від користі для людини. З іншого боку, антропоцентризм підкреслює роль людини в формуванні природних процесів і розвитку цивілізації. Обидва підходи залишаються об'єктом активних дискусій і впливають на рішення, які ми приймаємо щодо охорони природи та сталого розвитку планети.

Філософія екології в умовах Чорнобильської Зони та об'єкта «Укриття» відкриває перед нами складну проблему взаємодії людини з природою та розвиває філософські підходи до розуміння цих питань. Подія Чорнобиля відкрила абсурдний парадокс – природа розцвіла після катастрофи, коли люди відступили. Це підносить питання про природну відновлюваність і баланс екосистем та наше втручання у цей баланс. Філософія екології розглядає можливість співіснування людини та природи в умовах радіації. Ця взаємодія людини з природою в Чорнобильській Зоні, після катастрофи 1986 року, стала об'єктом пильної філософської уваги. Важливо розуміти, як наші дії впливають на екосистеми та біорізноманіття в умовах радіації. Об'єкт «Укриття», або «Саркофаг», який було побудовано над Чорнобильською АЕС, став символом не лише технічного втручання, але й філософського обговорення екологічних проблем. Він нагадує нам про важливість філософського підходу до управління кризовими ситуаціями та технологічних рішень. Сама природа в Чорнобильській Зоні стала об'єктом філософських роздумів, оскільки вона відновлюється в умовах радіації. Це створює можливість дослідження впливу наших дій на біорізноманіття та створення нових філософських підходів до збереження природи в умовах надзвичайних обставин. Моральна відповідальність та пам'ять про Чорнобиль нагадують нам про важливість етичних аспектів у взаємодії з природою. Філософія екології надає можливість розглядати Чорнобиль не лише як технічну катастрофу, але й як глибокий філософський виклик щодо нашої моральної відповідальності перед природою та майбутніми поколіннями [3].

Заключні висновки з філософії екології показують нам, що філософські роздуми стають невід'ємною частиною розв'язання екологічних проблем та створення стійкого майбутнього. Вони надають нам інструменти для розуміння природи, відповідального ставлення до неї та розв'язання складних екологічних завдань. Філософія екології відкриває новий світ роздумів та можливостей у взаємодії людини та природи. Вона надає нам моральний компас для наших дій та визначає нашу роль у збереженні навколишнього середовища. Філософія екології відіграє важливу роль в сучасному світі, сприяючи розумінню та вирішенню нагальних проблем взаємодії людини з природою. Вона пропонує різні

підходи, серед яких «глибока екологія», яка підкреслює рівноправність всіх форм життя, та «антропоцентризм», що акцентує інтереси людини. Важливо зазначити, що ця галузь філософії не обмежується теоретичними роздумами. Вона також надає підставу для конкретних дій та політичних рішень.

Філософи екології вносять вагомий внесок у розробку екологічних політик, створення програм збереження природи та споживчих звичок, що сприяють сталому розвитку. Крім того, філософія екології сприяє об'єднанню наукових досліджень, соціокультурних аспектів та практичних заходів для забезпечення екологічної гармонії. Вона створює платформу для діалогу між фахівцями з різних галузей, включаючи екологів, економістів, соціологів та політиків, з метою спільного пошуку рішень для глобальних екологічних викликів.

Література:

1. Naess, Arne. *Ecology, Community, and Lifestyle*. Cambridge University Press, 2009. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/ecology-community-and-lifestyle/62B63AA34792877E2EA0269585645C46#>

2. Бондар О. І., Новосельська Л. П., Іващенко Т. Г. *Основи біологічної безпеки (екологічна складова) : навчальний посібник*. 2018. 372 с. (дата звернення 26.10.2023).

3. Купріяничук С. В., Паскевич С. А. *Чорнобильська Зона та об'єкт Укриття. Сучасний стан та майбутнє : відеоресурс*. URL: <https://m.youtube.com/watch?v=kJH4sktEBY4> (дата звернення 27.10.2023).

4. Єрмоленко А. М. *Екоетика у світлі парадигмального повороту в філософії. Філософська думка*. 2008. №м 3. С. 88–108. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1d123f79-6668-4f0d-b462-5a38cc7073d1/content>